

جریان‌های تصوف در آسبای مرکزی

مؤلف: دکتر احمد یاکتچی

پاکتبر، احمد، ۱۳۳۲ -
جریان های تصوف در آسیای مرکزی / مولف احمد پاکتبر
تهران : موسسه فرهنگی هنری و انتشارات بین المللی الهدی
۱۳۹۱
۶۵۶ ص.
۹۷۸-۹۶۴-۴۳۹-۵۴۵-۱
فپا
تصوف -- آسیای مرکزی -- تاریخ
۱۳۹۱ پ ۱۵۸ / ۲۷۷ BP
۲۹۷/۸۰-۹۴۷
۳۰۳۵۲۰۹

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر

مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
موضوع
رده بندی شکره
رده بندی دیویی
شماره ثبت کتابخانه ملی

جریان های تصوف در آسیای مرکزی

مؤلف: دکتر احمد پاکتبر
ناشر: مؤسسه فرهنگی، هنری و انتشارات
بین المللی الهدی
نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۲ هـ. ش
شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۱۶۰۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۳۹-۵۴۵-۱
نشانی: تهران، خیابان شهید لواسانی، (فرمانیه)،
شماره ۱۶۴

صندوق پستی: ۴۳۶۲ - ۱۴۱۵۵
تلفن: ۲۲۲۰۶۷۱۴ - ۲۲۲۱۱۳۱۱ - ۲۱-
نمابر: ۲۲۲۰۶۷۱۳
کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

مؤسسه فرهنگی، هنری و انتشارات بین المللی الهدی
Alhoda International, Cultural, Artistic
& Publishing Institution
مؤسسه الهدی الثقافیه والفنيه للنشر الدولي
Tehran - P.O.Box 14155-4363
www.alhodapublication.ir
info@alhodapublication.ir
Tel: +98 21 22211211 - 22206714

مرکز مطالعات فرهنگی - بین المللی
سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
International Cultural Studies Center
Department of Research & Education Islamic
Culture & Relations Organization
Tel: +98 21 88153308
Email: C.C.I.S @ icro.ir

فهرست مطالب

• بخش اول: زمینه‌های پیدایی تصوف.....	۱۱
- فصل اول: آموزش‌های عصر صحابه.....	۱۷
الف - ۱. ابوبرزه اسلمی.....	۱۹
الف - ۲. بریده اسلمی.....	۲۶
الف - ۳. حکم بن عمرو غفاری.....	۳۰
- فصل دوم: آموزش‌های عصر تابعان.....	۳۵
ب - ۱. آموزش زهد و اخلاق در حجاز و عراق.....	۳۵
ب - ۲. آموزش اخلاقی و زهد در حوزه مرو.....	۴۳
ب - ۳. آموزش اخلاقی و زهد در حوزه سمرقند.....	۴۷
- فصل سوم: اصحاب حدیث و مکتب زهد ابن مبارک.....	۵۷
ج - ۱. نگرشی کلی بر زهد اصحاب حدیث.....	۵۷
ج - ۲. مکتب زهد ابن مبارک.....	۶۵
ج - ۳. هم‌عصران و شاگردان ابن مبارک.....	۸۱
- فصل چهارم: زهد در محافل مرجئه.....	۸۹
د - ۱. حنفیان عدل‌گرا در مشرق.....	۸۹
د - ۲. ابومقاتل سمرقندی از بنیان‌گذاران مکتب.....	۹۰
د - ۳. نضج‌گیری مکتب حنفیان اهل سنت و جماعت.....	۹۳
• بخش دوم: زهد و تصوف در عصر طاهریان و سامانیان.....	۹۵
- فصل اول: اصحاب حدیث و صوفیه.....	۱۰۳
الف - ۱. دوام آموزش زهد در محافل اصحاب حدیث.....	۱۰۴

الف - ۲. نخستین ناقلان تعالیم صوفیه.....	۱۱۹
- فصل دوم: اندیشمندان بزرگ در سده سوم هجری.....	۱۲۹
ب - ۱. تعالیم ابوتراب نخشبی.....	۱۲۹
ب - ۲. تعالیم حکیم ترمذی.....	۱۴۹
ب - ۳. تعالیم ابوبکر وراق.....	۲۰۱
- فصل سوم: مروری بر مکاتب و محافل گوناگون.....	۲۲۷
الف. مکتب حنفیان اهل سنت و جماعت.....	۲۲۷
الف - ۱. مروری بر تاریخ مکتب.....	۲۲۷
الف - ۲. مکحول نسفی.....	۲۲۹
الف - ۳. ابوالقاسم حکیم سمرقندی.....	۲۳۱
الف - ۴. اولیت سمرقندی.....	۲۴۰
الف - ۵. مروری بر دیگر شخصیت‌ها.....	۲۴۸
ب. تعاطی اندیشه عرفانی با خراسان.....	۲۵۰
ب - ۱. نگاهی به محافل صوفیه بلخ.....	۲۵۱
ب - ۲. محمد بن حاسد ترمذی.....	۲۵۲
ب - ۳. محمد بن فضل بلخی.....	۲۵۴
ب - ۴. نگاهی به محافل صوفیه نیشابور.....	۲۵۶
ب - ۵. محمد بن علیان نسوی.....	۲۵۷
ج. تعاطی اندیشه عرفانی با بغداد.....	۲۵۹
ج - ۱. ابوبکر واسطی و انتقال تعالیم جنید به خراسان.....	۲۶۰
ج - ۲. ابوالعباس سیاری.....	۲۶۵
ج - ۳. ابوبکر کلابادی.....	۲۶۹
- فصل چهارم: مذاهب صوفیه، زمینه‌ساز طریقه‌ها.....	۲۷۷
الف. مذهب حکیمیه.....	۲۷۸
ب. مذهب سیاریه.....	۲۷۹
ج. مذهب سرخسیه.....	۲۸۱
د. نقوذ مذهب کرامیه در ماوراءالنهر.....	۲۸۳
• بخش سوم: تصوف در آسیای مرکزی در عصر پیش از چغتایی.....	۲۸۵
- فصل اول: ابوسعید ابوالخیر و تعالیم او.....	۲۸۷
الف. گذاری بر زندگی ابوسعید.....	۲۸۸
ب. ویژگی‌های سلوک ابوسعید.....	۲۹۳
ب - ۱. سرچشمه‌های افکار ابوسعید.....	۲۹۳
ب - ۲. آموزه‌های خاص در تصوف ابوسعید.....	۲۹۶

ج. انسان و خدا نزد ابوسعید.....	۲۹۹
ج - ۱. محوریت توحید.....	۲۹۹
ج - ۲. توحید و انسان.....	۳۰۰
ج - ۳. عمل انسان و توحید.....	۳۰۲
ج - ۴. انسان و معرفت.....	۳۰۴
ج - ۵. انسان و عشق.....	۳۰۶
ج - ۶. شادی و امیدواری.....	۳۱۰
د. خلق خدا نزد ابوسعید.....	۳۱۲
د - ۱. سلوک اجتماعی ابوسعید.....	۳۱۲
د - ۲. رفیق با خلق.....	۳۱۳
د - ۳. واحدینی و وسعت مشرب ابوسعید.....	۳۱۵
- فصل دوم: آموزه‌های نجم‌الدین کبری.....	۳۱۷
الف. گذاری بر شخصیت و آثار نجم‌الدین کبری.....	۳۱۸
الف - ۱. نجم‌الدین کبری و علوم رسمی.....	۳۲۰
الف - ۲. ترک حدیث و انتقال به تصوف.....	۳۲۳
الف - ۳. گام نهادن در راه تصوف.....	۳۲۶
الف - ۴. سرچشمه‌های عرفان نجم‌الدین کبری.....	۳۳۱
الف - ۵. تأملات روان‌شناختی در عرفان نجم‌الدین کبری.....	۳۳۳
الف - ۶. مرووری بر آثار نجم‌الدین کبری.....	۳۳۵
ب. نگرشی تحلیلی بر ابعاد اندیشه عرفانی.....	۳۴۲
ب - ۱. انسان‌شناسی نجم‌الدین کبری.....	۳۴۴
ب - ۲. معرفت و دانایی.....	۳۵۹
ب - ۳. محبت و عشق‌ورزی.....	۳۷۴
ب - ۴. سلوک و راه سپردن در طریقت.....	۳۸۴
ب - ۵. برخورد با نقد صوفیه.....	۳۸۶
ب - ۶. شیوخ و اولیاء.....	۳۸۸
ب - ۷. شاهد یا شیخ الغیب.....	۳۹۱
- فصل سوم: موج جدید سنت‌گرا در تصوف ماوراءالنهر.....	۳۹۵
الف. نگاهی بر ریشه‌های جریان خواجگان.....	۳۹۵
الف - ۱. زمینه‌ها در خراسان و ماوراءالنهر.....	۳۹۵
الف - ۲. ابوعلی فارمدی و سنت‌گرایی در تصوف.....	۳۹۷
الف - ۳. خواجه یوسف همدانی.....	۴۰۱
الف - ۴. خلیفگان خواجه یوسف.....	۴۰۵
ب. خواجه احمد یسوی و تصوف ترکستان.....	۴۰۷

ب - ۱. نگاهی به زندگی خواجه احمد یسوی.....	۴۰۷
ب - ۲. مروری بر تعالیم خواجه احمد یسوی.....	۴۱۱
ب - ۳. جانشینان احمد یسوی.....	۴۱۲
ج. غجدوانی و بنیاد سلسله خواجهگان.....	۴۱۵
- فصل چهارم: گذاری بر حیات فرهنگی صوفیه.....	۴۲۱
الف. مروری بر زمینه‌های سیاسی.....	۴۲۱
ب. نگاهی به شرایط اجتماعی.....	۴۲۵
ج. زمینه‌های فرهنگی فعالیت صوفیه.....	۴۲۸
د. خاقانه‌ها و سازمان‌های متصوفه.....	۴۳۰
هـ. بازتاب تصوف در آثار مکتوب و ادبیات.....	۴۳۵
• بخش چهارم: حیات صوفیه در عصر چغتایی و ازبکی.....	۴۴۱
- فصل اول: نگاهی بر حیات اجتماعی صوفیه.....	۴۴۳
الف. مروری بر تاریخ سیاسی و اجتماعی.....	۴۴۳
ب. مهاجرت‌های مشایخ صوفیه.....	۴۴۷
ج. حوزه‌های جدید تبلیغ در مشرق.....	۴۵۰
د. نقش سیاسی تصوف در آسیای مرکزی.....	۴۵۳
هـ. صوفیه، بازانندیشی دینی و سلف‌گرایی.....	۴۵۷
- فصل دوم: سلسله‌ها و طریق صوفیه.....	۴۶۳
الف. طریقه کبرویه.....	۴۶۳
الف - ۱. مکتب باخرزی در بخارا.....	۴۶۴
الف - ۲. مکتب جند در ترکستان.....	۴۷۶
الف - ۳. کبرویه و جایگاه تصوف در خوارزم.....	۴۸۲
الف - ۴. سیدعلی همدانی و سلسله ذهبیه خوارزمی.....	۴۸۴
الف - ۵. حیات کبرویه در عصر ازبکی.....	۴۹۵
ب. طریقه خواجهگان.....	۴۹۷
ب - ۱. نخستین مشایخ در عصر چغتایی.....	۴۹۷
ب - ۲. خواجه بهاء‌الدین نقشبند خواجهگان.....	۵۰۰
ب - ۳. مکتب علاء‌الدین عطار در چغانیان.....	۵۰۴
ب - ۴. محفل خواجه محمد پارسا در بخارا.....	۵۱۱
ب - ۵. عبیدالله احرار و پایگیری احراریه.....	۵۱۷
ب - ۶. نقشبندیه در عصر اخیر ازبکی.....	۵۳۰
ب - ۷. فرقه احمد خواجهکی در خانات خوقند.....	۵۳۳
ج. طریقه یسویه.....	۵۳۴

- ج - ۱. یسویان ماوراءالنهر و خوارزم در عصر چغتایی..... ۵۳۴
- ج - ۲. یسویان ماوراءالنهر و خوارزم در عصر ازبکی..... ۵۳۷
- د. طریقه‌های دیگر صوفیه..... ۵۴۱
- د - ۱. طریقه قادریه..... ۵۴۲
- د - ۲. طریقه چشتیه..... ۵۴۳
- د - ۳. طریقه زینیه..... ۵۴۶
- هـ. مشرب عرفانی در شعر آسیای مرکزی..... ۵۴۷
- هـ - ۱. ماهیه‌های تصوف در شعر فارسی آسیای مرکزی..... ۵۴۸
- هـ - ۲. ماهیه‌های تصوف در شعر ترکی آسیای مرکزی..... ۵۵۲
- بخش پنجم: تحولات عصر جدید و حیات صوفیه..... ۵۵۵
- فصل اول: زمینه‌های اجتماعی تصوف در عصر تزاری..... ۵۵۷
- الف. ماهیت تصوف منطقه در عصر جدید..... ۵۵۷
- ب. تصوف و شیوه‌های زندگی آسیای مرکزی..... ۵۵۹
- ج. تصوف و ترکیب قومی آسیای مرکزی..... ۵۶۱
- د. تصوف در کشاکش میان مردم و حکومت‌های محلی..... ۵۶۴
- هـ. تفاوت زمینه‌ها در مناطق گوناگون آسیای مرکزی..... ۵۶۶
- فصل دوم: صوفیه از استیلای تزاری تا استقرار نظام شوروی..... ۵۶۹
- الف. صوفیه و استیلای تزاری بر آسیای مرکزی..... ۵۶۹
- ب. صوفیه، از بلشویک‌ها تا استقرار نظام شوروی..... ۵۷۳
- ب - ۱. مروری بر تحولات سیاسی و اجتماعی..... ۵۷۳
- ب - ۲. درنگی در تصوف برخی رهبران باسماچی..... ۵۷۵
- ب - ۳. صوفیان تجددستیز و همکاری با باسماچیان..... ۵۷۹
- فصل سوم: حیات صوفیه در دوره حاکمیت شوروی..... ۵۸۳
- الف. زمینه‌های بحث..... ۵۸۳
- الف - ۱. سیاست شوروی در برابر دین و فرهنگ‌های قومی..... ۵۸۳
- الف - ۲. رویارویی با کاستی منابع..... ۵۸۸
- ب. طریقت و سازمان‌های صوفیه در دوره شوروی..... ۵۹۱
- ب - ۱. رهبری طریقت و نظام خلیفگی..... ۵۹۱
- ب - ۲. ایشان‌های گیسو دراز..... ۵۹۲
- ب - ۳. فرقه لاهی‌ها..... ۵۹۴
- ب - ۴. تمایز طریقه‌ها..... ۵۹۶
- ج. تصوف و زمینه‌های تعلیمی و تبلیغی..... ۵۹۸
- ج - ۱. نشریات آشکار و پنهان..... ۵۹۸

ج - ۲. طیف امکانات برای آموزش و تبلیغ.....	۶۰۰
ج - ۳. تصوف در رویارویی با جریان‌های رقیب.....	۶۰۲
- فصل چهارم: تصوف در دوره استقلال.....	۶۱۱
الف. تصوف و حیات اجتماعی و فرهنگی.....	۶۱۱
الف - ۱. تصوف بسان میراثی فرهنگی.....	۶۱۲
الف - ۲. تصوف به عنوان جریانی زنده.....	۶۱۵
الف - ۳. رقیبان اسلام‌گرا در صحنه آسیای مرکزی.....	۶۱۶
ب. تصوف در صحنه سیاسی آسیای مرکزی.....	۶۲۰
ب - ۱. مروری بر پان اسلام‌یسم در حوزه سابق اتحاد شوروی.....	۶۲۰
ب - ۲. زمینه‌های احیای پان اسلام‌یسم در قفقاز.....	۶۲۳
ب - ۳. تصوف و آرام‌بخشی قومیت‌ها در آسیای مرکزی.....	۶۲۵
مأخذ تحقیق.....	۶۳۱